

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK
DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

VIERDE DEEL.

E-G.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

1843.

volle bezit herstelde. — Het Echterwald draagt tegenwoordig den naam van Echterbosch; het is bezet met schoone dennenbosschen, welke meestendeels aan partikulieren en aan de gemeente ECHT behooren.

Het d. ECHT of EGR, dat $2\frac{1}{2}$ u. Z. van Roermonde en $\frac{1}{2}$ u. Z. W. van Stevensweert, aan de Geleen ligt, was eertijds een stadje en vesting; doch door de oorlogen, welke voorheen in deze landstreek gevoerd zijn, is het zeer verminderd, en van alle zijne versterking ontbloot, zoodat het thans niets dan een d. is, waaraan men nog eenige geringe overblijfsels van poorten ontdekken kan, alsmede van de gracht, waarmede het bevorens is omringd geweest. Het bestaat meerendeels uit eene lange, met steenen bevloerde, schier huis aan huis betimmerde, straat. Men telt, in de kom van het d., 1500 inw.

Voorheen stond het kapittel der vorstelijke abdij Thorn onder de judicatuur van het geregt dezer plaats; in zoo verre, dat de, door dit geregt gevelde, vonnissen, bij wege van appel, daarvoor gebragt konden worden. Desgelijks was daaraan onderhoorig de heerl. Daal-en-Broek; doch dit voorregt is aan ECHT benomen, door het barrière tractaat van 1715. Zelfs heeft deze plaats toen van hare stads-geregtigheden afgezien.

Dewijl ECHT, omtrent ter halver wege tusschen Maastricht en Venlo ligt, was vroeger aldaar de gewone pleisterplaats der postwagens.

De R. K. kerk aan den H. LANDRICUS toegewijd, is een groot gebouw van toren en orgel voorzien. Zij is gesticht op eene plaats, midden in het dorp, waar, volgens overlevering, voorheen een Heidsche tempel zoude gestaan hebben.

Het Raadhuis, dat nabij de kerk staat, is een zeer goed gebouw.

De dorpschool wordt gemiddeld door een getal van 500 leerlingen bezocht.

Bij het vlek ECHT plagt vroeger een oud sterk slot te staan, het *Huis-te-Echt* geheeten. Zie het volgende art.

Het wapen dezer gem. bestaat uit een hart met twee degens daarover, die elkander in het vierkant kruissen, en het hart alzoo in vieren verdeelen; op elk vierde gedeelte van het hart zijn drie kruissen.

ECHT (HUIS-TE-), voorm. sterk kast. in *Opper-Gelder*, ambt *Montfoort*, prov. *Limburg*, nabij het stadje Echt.

Het werd in het jaar 1498, bij den inval van Keizer MAXIMILIAAN in deze gewesten, belegerd, en, na eenige dagen, niet zonder veel bloed stortens veroverd, hebbende de burgers het, onder begunstiging van eenen donkeren nacht, in stilte verlaten. Doch het werd, na het vertrek van MAXIMILIAAN, door de Gelderschen weder ingenomen, en is bij die gelegenheid verwoest. Ter plaatse, waar het gestaan heeft, ziet men thans niets dan eenige oude bouwvallen, zijnde de plaats zelve thans nog genoemd het SLEUTJE.

ECHTELD, gem. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Nijmegen*, kw., arr. en kant. *Tiel* (6 k. d., 24 m. k., 9 s. d.); palende N. aan de Linge en aan de gem. IJzendoorn, O. aan Dodewaard, Z. aan de Waal, W. aan Tiel.

Deze gem., bevat de heerl. Echteeld en het d. Ochten, telt 251 h., bewoond door 275 huisgez., uitmakende eene bevolking van ruim 1600 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw, terwijl men er goed zaai- en hooiland aantreft.

De Herv., die hier ongeveer 1500 in getal zijn, maken de gem. van Echteeld en Ochten uit.

De R. K., wier getal omtrent 140 beloopt, worden tot de stat. van *Tiel* gerekend.

Men heeft in deze gem. twee scholen, ééne te *Echteld* en ééne te *Ochten*.

ECHTELD, heerl. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Nijmegen*, kw., arr. en kant. *Tiel*; palende N. aan de *Linge*, O. aan *IJzendoorn*, *Ochten* en *Dodewaard*, Z. aan de *Waal*, W. aan *Tiel*.

Deze heerl. bevat het d. *Echteld*, benevens de buurs. *Ooy* en *Medel*, alsmede het geh. *Wester-Ooy*, en telt ruim 700 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw.

De Herv., die hier 650 in getal zijn, maken de gem. van *Echteld* uit, welke tot de klass. en ring van *Tiel* behoort.

Deze heerl. behoorde certijds aan het Geldersch adell. geslacht van *Wijhe*, doch is door het huwelijk van eene dochter van dat huis in de achttiende eeuw gekomen aan het Hollandsche geslacht van *van Wassenaeer*. Tegenwoordig wordt zij in eigendom bezeten door den Heer *W. E. J. Baron van Balveren*.

Het d. **ECHTELD**, ook wel *Elst*, ligt 5 u. W. ten N. van *Nijmegen*, 1 u. N. N. O. van *Tiel*, aan eenen zandweg tusschen den *Waaldijk* en de *Linge*. Men telt er in de kom van het d. ruim 200 inw.

In de voorm. Herv. kerk was vóór de Reformatie eene vikarij gesticht, ter eere van de *H. Catharina*. Deze kerk, welke met een uitmuntend orgel prijkte, is in het jaar 1856, door eene geheel nieuwe kerk en toren vervangen.

Bij dit d. staat een kast, het *Huis-te-Echteld* geheeten. Zie het volgende art.

Voor eenige jaren had er eene verzakking in den dijk onder deze heerl. plaats, welke dreigde den geheelen *Tielerwaard* te zullen onder water zetten. Alle landlieden, die hunne waren, per as, te *Tiel* ter markt bragten, werden, nadat zij die gelost hadden, geprest en onder geleide van de, destijds te *Tiel* in garnizoen liggende, lansiers naar den dijk geleid; terwijl menig een, die, door nieuwsgierigheid gedreven, deze verzakking wilde gaan bezigtigen, genoodzaakt werd de hand te leenen tot afwending van het dreigende gevaar. Door deze voorzorg en de onvermoeide vlijt van honderden menschen, welke hieraan dag en nacht werkzaam waren, werd de overstroming gelukkig afgewend.

Aan den dijk onder **ECHTELD**, zijn den 14 Julij 1858, acht aan elkander gelegen huisjes afgebrand.

ECHTELD (HUIS-TE-), kast. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. en 5 u. N. ten W. van *Nijmegen*, 1 u. N. N. O. van *Tiel*, gem. en 5 min. W. van *Echteld*.

Het is een groot, vrij regelmatig gebouw, met zware torens, dat waarschijnlijk in de twaalfde eeuw reeds gesticht is.

ECHTELEN, d., prov. *Friesland*, kw. *Westergoo*, griet. *Franke-radeel*. Zie het volgende art.

ECHTEN of **ECHTELEN**, in de uitspraak **IECHTEN**, in het oud-Friesch **ACHTELUM** genoemd, d., prov. *Friesland*, kw. *Zevenwouden*, griet. *Lemsterland*, arr. en 5 u. Z. W. van *Heerenveen*, kant. en 1½ u. N. O. van de *Lemmer*, aan het *Tjeukemeer*. Men telt er 160 h., meestal boerderijen, welke zeer uit elkander gebouwd zijn, en ongeveer 800 inw., die meest hun bestaan vinden in de veenderijen.

De Herv., die hier nagenoeg 700 in getal zijn, bezitten eene eigene kerk, met spitsen toren, en hebben met het nabijgelegene d. *Oes-*

AARDRIJKSKUNDIG
W O O R D E N B O E K

DER

N E D E R L A N D E N ,

BIJEENGEBRAGT

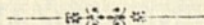
DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DE TIENDE DEEL.

A A N H A N G S E L.

TE GORINCHEM, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

1854.

Kolkenwaard, Z. aan het Heusdensch kanaal, W. aan den Maasdijk. — Deze pold., welke aan de inw. van Aalburg behoort, beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 7 bund. 31 v. r. 50 v. ell., en wordt door eenen houten duiker, wijd 0.35 ell., voorzien van eene schuif, op de Maas, van het overtollige water ontlast. De hoogte der dijken is 5.00 ell. Het polderbestuur bestaat uit het gemeentebestuur.

* ECHTELD, gem., bestaat uit twee deelen, welke door de gem. IJzendoorn gescheiden zijn: Het wêstelijk deel grenst N. aan de Linge, O. aan IJzendoorn, Z. aan de Waal en W. aan Tiel, en bevat de heerl. Echteld en de buurs. Ooy en Medel; het oostelijk deel paalt N. aan de gem. Kesteren, O. aan den Dodewaard, Z. aan de Waal, W. aan IJzendoorn, en bevat het d. Ochten. Zij beslaat in zijn geheel, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 2821 bund. 5 v. r. 1 v. ell., waaronder 2502 bund. 94 v. r. 75 v. ell. belastbaar land.

* ECHTEN, havez., is eene der achttien in 1698 erkende havezaten.

ECHTENSCHEN-WETERING, water in *Dieverdingspil*, prov. *Drenthe*, gem. *Echten*, welke, in eene zuidwestelijke rigting langs Echten, naar de Hoogeveensche-vaart loopt.

* ECHTERNACH, gem. De stad is door eenen muur omgeven, die echter op sommige plaatsen in puin ligt en waaraan sedert het laatst der vorige eeuw niets tot onderhoud is gedaan. De omtrek bedraagt 2580 schreden. Ook is eene gracht om dezen muur geweest. Men vindt zelfs oorkonden, waarin ECHTERNACH eene vesting wordt genoemd. — Over de Sure ligt eene fraaije steenen brug, die op zes bogen rust en 150 schreden lengte heeft. Aan het einde van deze brug ligt op Pruisisch grondgebied het geh. Echternachterbrücke. — Behalve de St. Pieters en Pauluskerk, heeft men te ECHTERNACH nog eene kerk, aan *Onze Lieve Vrouw* toegewijd, benevens twee kapellen. In het jaar 1550 stichtte een inwoner der stad Trier, PETER SARASIN, hier een adellijk vrouwenklooster van de orde van St. Clara; doch daar hij spoedig al zijne schenkingen terugnam, zou het gesticht reeds, dadelijk bij de opkomst, te niet zijn gegaan, wanneer niet JAN de Blinde, Koning van Bohemen en Hertog van Luxemburg, het, in 1548, met rijke goederen had begiftigd. JOZEF II, Keizer van Duitschland, heeft dit kloost. in 1783 vernietigd. De gebouwen bestaan echter nog, maar dienen tot burgerwoningen. De kerk is in 1792 omver gehaald en de grond in eenen tuin herschapen. — Ook in 1602 is ECHTERNACH door de Staatschen gebrandschat.

* ECKART, heerl. is groot 158 bund. 79 v. r. 70 v. ell.; telt 30 h. en ruim 190 inw.

* ECKART (HUIS TE) beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 78 bund., en wordt thans in eigendom bezeten door Jonkheer JAN THEODORE SMITS, woonachtig te Woensel.

* EDAM, gem., heeft zes scholen, als: vijf te EDAM, zijnde twee stads-burgerscholen, met 350 leerlingen; eene bijzondere school van de eerste klasse, met 54 leerlingen; eene meisjesschool, met 20 leerlingen; eene bewaarschool, met 20 leerlingen, en ééne te Vollandam, met 100 leerlingen. — De Kaaiport heeft niet ten N., maar ten O. van de stad gestaan. — Bl. 20. Aangezien alleen de Noorderpoort vroeger eene brug had, die is blijven bestaan en de overige onmiddellijk met de buitenwegen in verband stonde, zoo heeft de toegang tot de stad nog op de zelfde wijze plaats. De schutsluis is in 1829 (niet in 1839) voltooid; vroeger was aldaar een sas,